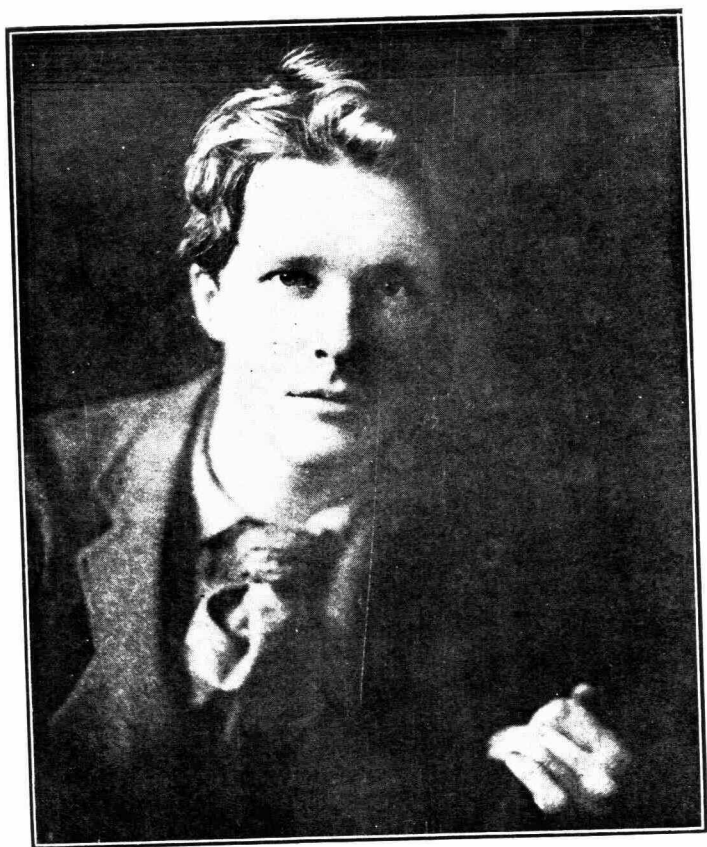

RUPERT BROOKE.

ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ.

Φαινότανε τώρα και λίγα χρόνια πώς ή Ἀγγλικιά ποίηση ἀνέβαινε μιὰ νέα σκάλα. Ἡ ἐποχὴ τῆς Βιτώριας, ἀλληκουντισμένη ἀπὸ τὰ ξεχωριστὰ καὶ ἀπαρόμοιαστα τραγούδια τοῦ Swinburne, ἔκανε τὴν ποίηση ἄρμα τῆς αἰσθηματικῆς ρωμάντσας, τὸν εὐγενικὸν ὁδηγὸ τοῦ φερσίματος, ἢ τὸ χεροδύναμο, ἀκομψο δοῦλο τῆς φιλοσοφίας: ζωὴ καὶ φιλολογία ἀλληλοδουλεβόμενα καταντήσανε κουραστικά καὶ κάλπικα. Οἱ αἰσθητικοὶ τῶν στερνῶν τοῦ δέκατου ἔννατου αἰῶνα σιγῶσανε παντιέρα ἐνάντια στοὺς ἀτολμούς καὶ ἠθικολόγους, μὰ βγήκανε ὅχι λιγώτερο γελασμένοι. Ὑστερότερα ξαναστοχαστήκανε ὅτι ζωὴ δὲν εἶνε ὅ,τι δύο γενεὲς φανταστήκανε πὼς ἦταν, καὶ φυσικὰ ὅτι δὲ χρειάζοτανε πλεὶὸ νὰ ὑπάρχη ἡ τέχνη ἀποκλειστικά γιὰ τὸ χατήρι τῆς τέχνης.

Μὲ τὴν ὥρα κατὰ φωνὴ καὶ οἱ ἄνθρωποι. Στὸ 1911 δημοσιέφτηκε ἕνας τόμος ποιήματα ἀπὸ διάφορους καὶ ὅχι γενικὰ γνωρισμένους συγγραφεῖδες, ἀνάμεσα ἑνας ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν ὁ Rupert Brooke. Δὲ γράψανε σύμφωνα μὲ κάποια θεωρία καὶ δὲν μπορούσαν νὰ γιοθετηθοῦνε ἀπὸ κάποια σχολή, μὰ ἡ παρουσία μερικῶ κοινῶ γνωρισμάτω τους ἦταν καθαρὸθώρητη. Ἐδῶ καταγίνονται ὅχι γιὰ τοὺς τρόπους, τῇ ρωμάντσα ἢ γιὰ τὸ ἄψυχο, μὰ γιὰ τὴν ἀνθρώπινη καρδιά: ἐδῶ ἡ ζωὴ ἦτανε γραπωμένη ἀληθινὰ καὶ μὲ πάθος, καὶ ἀποδοσμένη πίσω πάλι μεταλλαγμένη ἀπὸ τὴν ποιητικὰ φαντασία σὲ ὁμορφιά: ἐδῶ τὸ στὺλ μαλάχτηκε μὲ τὰ λόγια καὶ μὲ τὸ ρυθμὸ τῆς ἀνθρώπινης κουβέντας. Αὐτοὶ οἱ ποιητὲς συγγενεύανε μὲ τοὺς Ἑλισαβετικούς, μὲ τὸν Blake, μὲ τὸν Wordsworth.

Ἡ ἐργασία τοῦ Rupert Brooke χαρακτηρίζοταν ἀπὸ τὴν ξέχωρα ζωερὴ ἀντίληψη, τὴν ἔνταση τῆς αἰσθητικῆς καὶ τὸ λεπτοῦσκοπικὸν τὸ πνευματικόν. Τὸ ὕψος του ἦτανε διακριμένο, μελετημένο, συχνὰ σοῦ ξαναθυμίζει ποιητὲς καὶ δραματικούς τῆς ἀρχῆς τοῦ δέκατου ἑβδόμου αἰῶνα, μὲ τοὺς ὁποίους εἶχε στενὴ σκέση σπουδαστῇ, καί, μαζί τους, στὸ συνειδησμένο ψηλὸ ἐπίπεδο τῶν γραπτῶν του δίνει ἔκφραση κάποτε κάποτε μιὰ αἰφνίδια μετάφραση σὲ γέλιο, σὲ κοινολογίαι, σὲ ἀπελπισία, σὲ βέβηλα.

Μὲ πάθος καὶ σκεπτικιστῆς, ἐρωτευμένος μὲ τὴ ζωὴ καὶ κατεχουριμένος ἀπὸ τὸ γλύστημά της, φοβισμένος ἀπὸ τὸ θάνατο καὶ μαγεμένος γιὰ τὸ μαῦρος του, ἀχόρταγο πίνοντας καὶ γλήγορα ἐξαντλώντας κάθε νέο μάγεμα, ξαναγκρίζοντας συγκίνησις καὶ κουρνιάζοντας στὴ γαλήνη, φχαριστημένος μὲ ἀπλὰ γλέντια, καὶ καχομοριασμένος μὲ τὰ πιὸ διαλεχτά, καλὸς, μὰ ἀκονισμένος νὰ ξεχωρίσῃ τίς ξιπασίαι, τὰ κοινὰ ἢ τὴν προσποίηση, ἔξυπνος καὶ πικρός, γυρίζει ἀπὸ τὴν Ὁμορφίᾳ στὴν Ἀλήθεια, ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια στὴν Ὁμορφίᾳ, ἀπὸ τὰ Πράγματα στὰ Ὑπερκόσμη, ἀπὸ τὰ Ὑπερκόσμη στὰ Πράγματα, καὶ γιὰ καθένα εἶνε μαγεμένος καὶ ξεγελασμένος.

Εἶνε χαμένος καιρὸς νὰ ζητᾷ κανεὶς τρόπο νὰ ἐξηγήσῃ τέτοιο μυαλό· μὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ παρατηρήῃ μὲ θαυμασμό κι' ἐνδιαφέρο, σὲ τί καταγίνεται καὶ τὴν ἐπικράτηση τῆς πολύτροπης ἐκφράσεως του, καὶ ἴσως νὰ σημειώῃ καμιά ἐξέλιξη στὶς τάσεις τῆς.

Ἐβλαβῆς γιὰ τὴ νεότη, γιὰ τὴν ἀγάπῃ, καὶ τὶς ἀπόλαυσεις τῆς αἰσθησης, αἰστανότανε μονομιᾶς πῶς ἦτανε περαστικά καὶ κατὰ-κρινε τὴν τσιγκουνιά τους, καί, ἀπὸ ἓνα μέρος ἀπὸ σκεπτικισμό, ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀπὸ πεισματικὰ ἐπιθυμία νὰ ξεπεράσῃ τὸ καλλίτερο δυνατὸ γιὰτὶ δὲν ἦτανε τὸ πειὸ εὐκολονόητο, ἐφανέρωσε σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐνωρίτερα του ποιήματα μιὰ ἀφτάδικα ἐπανάσταση ἐνάντια στὰ ἀντικείμενα ποῦ λάτρεβε : τέτοια σὰν στοῦ : «Ἡ Διάβα τοῦ Καναλιοῦ», ποῦ ἡ ἀγάπῃ καὶ ἡ ἀναγοῦλα, ἡ καρδιά καὶ ἡ κοιλιά μοχτᾶνε γιὰ μιὰ ἀπελπιστικὰ κυριαρχία. Εἰς τὶς πειὸ τέλεια χαρούμενες στιγμὲς του δὲ ξεχνούσε ὅτι τὰ γεράματα εἶνε ἀχώριστα ἀπὸ τὰ νεάτα, ἡ ἀσκημιὰ ἀπὸ τὴν ὁμορφιά, συνήθεια ἢ μῖσος στὴν ἀγάπῃ καὶ στὴ ζωὴ θάνατος : αὐτὰ εἶνε μόνο τέλεια γιὰ τοὺς θεοὺς ἢ τοὺς τρελοὺς, ποῦ δὲ ξέρουνε τὴ στιγμὴ «Ποῦ ἡ σάρκα εἶνε σάρκα ἦτανε φλόγα πρῖν», ποῦ «Τὸ παρᾶξενο δὲν εἶνε πειὰ στοῦ χέρι καὶ πλάτῃ, Μὲν θανατόνε καὶ πεθαίνει ἀπὸ φιλὶ σὲ φιλί» : οἱ φωνὲς ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἴδια πράματα ξεφωνίζουνε τὴν παλιὰ κραυγὴ «Τὸ καλλίτερο πέρασε ! Μπορεῖς νὰ θυμᾶσαι τώρα, καὶ νὰ στοχαῶσαι, καὶ ν' ἀναστενάξῃς, Ὡ Παλαβὲ Ἐρωτεμένε».

Μόλο τὸ μαγνίτισμα τῆς ἀλήθειας, τῆς διάρκειας καὶ ἡσυχίας μέσα στὴ ζωὴ ἢ μέσα στοῦ θάνατο, αὐτὲς οἱ περαστικὲς χαρὲς εἶνε γι' αὐτόνε πάντα «οἱ καλλίτερες» :

«Ἐδῶ εἶνε γιὰ σᾶς εἰρήνῃ καὶ ἀσφάλεια· ἐδῶ ἡ μία καὶ μόνῃ Σοφία, «ἡ ἀλήθεια»».

Μὰ εἶναι ἡ «δεύτερη καλλίτερη», πολὺ ἔξωχο ἀπὸ τὸ «Ἡ πεθαιμένη καλλίτερη, ἡ ἀγαπημένη, ἡ παλιὰ γοητεία». Ἀκόμη καὶ τοῦ θανάτου ἡ αἰωνιότη μπορεῖ νὰ συζητηθῇ : «Ὁ θάνατος εἶνε τὸ τέλος, τὸ τέλος» ξαναλέει· μὰ ὑπάρχει τάχατε πέρα ἀπὸ τὸ θάνατο κάποια ἄγνωστη αὐγὴ· ἢ εἶνε ἄραγες ἐκεῖ κάποια ἀθανασία φρίκης ἀσάλευτης, σκιερῆς, σχεδὸν χωρὶς νόημα.

Σὲ κάποια διάθεσιν ἦτανε καλὸς νὰ προμαντέψῃ γιὰ τὴν ἀγάπῃ μιὰ ζωὴ πέρα ἀπὸ τὸ θάνατο.

«.....Ὅταν θάμαστε σκόνῃ, ὅταν θάμαστε σκόνῃ !

Ὅχι πεθαμένοι, ὄχι χωρὶς ἐπιθυμιὰς ἀκόμα,

Ἀκόμα μὲ αἰσθησιν, ἀκόμα ἀχόρταγοι,

Θὰ σκίζωμε τὸν ἀγέρα, θὰ λαμποκοπάμε, θὰ πλανιόμαστε

Ὀλοτρόγυρα στοὺς τόπους ποῦ πεθάναμε,

.....

Ποτὲς ξιπόστρεμα ἢ ποτὲς πλάγισμα

Ὅσπου, πέραπ' τὴ σκέψῃ, πέραπ' τὸ μάτι,

Ἐνα μόριο ἀπὸ τὴν ὅλῃ σκόνῃ ποῦνε ἐγώ

Θὰ σμίξῃ μένα σπιρὶ πούτανε ἐσύ....»

Ἄλλοῦ πάλι ξεχώνει ὅτι καὶ αὐτὸ ἀκόμα τὸ σκῆμα τοῦ κορμιοῦ
«μοχτῶντας, ἀκανόνιστο, σύφοριασμένο, καμπουριασμένο» ἀρνιέται
τελειότη στὸν ἔρωτα·

«Θὰ μέγαλone ἓνας στρογγυλὸς ἀχτινωτὸς ἔρωτας,
καὶ θὰ γεννοῦσε
Πάθος στέρηo γιὰ κάποια ἀκουσούργιαστη σφαῖρα».

Σὲ τέτοιες ἐξαιρετικὰ ἐνθουσιώδης στιγμὲς βρισκότανε ὅταν
φάνηκε πῶς βρῆκε τὴν ἰδανικὰ ἔκσταση ὅπου «σ' ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ
ποῦ ἡ αἴσθησις μὲ τὴ γνώση γίνονται ἓνα» ἡ ζωὴ ψηλώνει καθαρὰ
ἔξω ἀπὸ χρόνο, καὶ ἡ ἀθάνατη στιγμή προβάλλει. Τόσο σπάνια
λαβαίνομε πείρα, ἀπὸ τέτοιο γητεμένο ἀφάνισμα τοῦ τόπου καὶ
χρόνου, ποῦ μὰ τὴν ἀλήθεια δὲ ξέρω ποῦ ἀποδόθηκε πειὸ μαγευ-
τικὰ ἀπὸ τὸ «Τραπεζαρίας Τσαΐ». Ξαφνικὰ στὸ τσαΐ, στὸ τρεμό-
φωτο τῆς λάμπας, μέσα στὰ χόρατα καὶ στὰ γέλοια καὶ τὴν ἀλαγ-
μένη ὄψη πού'ξερε γιὰ μιὰ στιγμή σὰν τὸ Θεὸ ποῦ τὰ ξέρει ὅλα

«Εἶδα τὴ μαρμαρένια κούπα τὸ τσαΐ,
Χυνόταν στὸν ἀγέρα, ἓνα κεχριμπαρένιο ρέμα·
Εἶδα τῆς φωτιᾶς τῆς ἄσπιθης τὴ φλόγα ...
Καὶ χεῖλια καὶ γέλοια ἀδιάκοπα ἀτέλειωτα,
Καὶ λόγια ποῦ δὲν εἶχανε σωσμό....
Σοβάρεμα καὶ χόρατο καὶ σκέψη καὶ σκιά
Λευτερωμένα ἀπὸ τὴ μάσκα τὴ διαβατάρα
Θριαμβέβει στὴν αἰωνιότη».

Σ' ἓνα ποίημα ποῦ τὴν ὁμορφιὰ τῆς φαντασίας καὶ τῆς γλώσ-
σας, νομίζω, κανένας δὲν ξεπέρασε, ξέφρασε τὴν ἔμπνευσή του ὅτι τὸ
ψάρι ζεῖ σὲ τέτοιο ἀπέραντο καὶ ἄχρονο κόσμo, μιὰ δροσερὴ γαλη-
νεμένη μισοφώτιστη ὑπαρξὴ μέσα σ' ἀτέλειωτες παντοτεινὲς καμπυ-
λόγραμμες.

Κάποτε ζητοῦσε ἀπεραντωσύνη στὴ «σκέψη γιὰ πράγματα ἀγα-
πητὰ καὶ πολυχρονεμένα, ποῦ ζοῦνε, ἐνῶ ἐμεῖς πεθαίνομε» καὶ
προσπαθοῦσε λίγο λίγο νὰ ἱκανοποιηθῇ στὸ ἡ «δεύτερη καλλίτερη».
Ὁ δομητικὸς ἔρωτας καὶ ἡ νεανικὰ ἀγανάκτηση δὲν πειράζουνε
τις χορατάδες καὶ τὴν ἀπλοϊκὰ γοητεία μὲ τὰ ὁποῖα γιόρταζε τίς
χαρὲς τοῦ σπιτιοῦ του στὸ Γκραντσέστερ.

«Ἐκεῖ 'νε εἰρήνη καὶ ἱερὴ γαλήνη ἐκεῖ !
Μεγάλα σὺννεφα στὸ μάκρος τοῦ εἰρηνεμένου οὐρανοῦ,
Κι' ἄντρες καὶ γυναῖκες μὲ ὀρθάνοιχτα μάτια,
Καὶ τρυφερὰ παιδάκια πειὸ ἀγαπημένα κι' ἀπ' ὄνειρο,
Φουντωτὸς λόγγος, καὶ φουσκωμένο ρέμα,
Καὶ μικροὶ καλόθελoi ἄνθρωποι ποῦ σέρνονται
Γύρω στὶς δειλινὲς γωνιές, μισοκοιμισμένοι ...
Ἄχ! εἶνε τὸ νεράκι γλυκό, δροσάτο,
Σιγοσυρνάμενο κανελλί, πánανπ' τὴ στέρνα :

Καὶ γελάει τὸ ἀθάνατο ποτάμι ἀκόμη
Κάτω ἀπ' τὸ μύλο, κάτω τὸ μύλο ;
Λέγε, ὑπάρχει ἀκόμη Ὁμορφιὰ νὰ βρῇ κανεῖς
Καὶ Βεβαιότη, καὶ Ἡμερότη ;
Βαθειὰ ἀκόμη λειβάδια, γιὰ νὰ ξεχνᾷ κανεῖς
Τὴν ψευτιά, τὴν ἀλήθεια, τὰ βάσανα ; ἄχ ! ἀκόμη
Στέκεται τὸ ρολοῖ τῆς Κλησιᾶς στὶς τρεῖς παρὰ δέκα ;
Καὶ βρίσκεται ἀκόμη μέλι γιὰ τὸ σαΐ ; »

Μὰ τὰ θεμελιώδη προβλήματα γιὰ τὸν ἕνα καὶ τοὺς πολλοίς,
γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ κατάντημα τῆς, ξακολουθήσανε νὰ τὸν ἀπορρο-
φᾶνε. Καταπιόσθηκε μὲ τὴν ἴδια ἀβεβαιότη, μὰ μὲ θετικώτερο καὶ
λιγότερο σκανταλιάρικο μυαλό. Ἀπαρνιέται τὸ Χριστιανικὸ οὐρανὸν σὲ
μιά εὐθυμῇ σάτυρα ποῦ τὸ ψάρι ὀρκίζεται ὅτι θάτανε ἄχαρο ἂν αὐτὴ
ἦ ζωὴ ἦτανε Ὅλο κι' ὅλο.

« Μπορεῖ κανεῖς, νὰ μὴ διστάζῃ, πῶς τὸ Καλὸ
Θὰ βγῇ ἀπ' τὸ Νερὸ καὶ τὴ Λάσπη·
Καί, σίγουρα, τὸ σεβαστὸ μάτι πρέπει νὰ βλέπῃ
Κάποιο Σκοπὸ στὴν Ὀγρότη

Πιστεύουνε ὅτι στὸν οὐρανὸ

« ἐκεῖ κολυμπάει Ἕνας
Ποῦ κολυμποῦσε πρὶν ἀρχίσουνε τὰ ποτάμια,
Πελώριος, μὲ τοῦ ψαριοῦ τὸ σκῆμα καὶ μυαλό,
Λεπιόσκεπαστος, παντοδύναμος, κι' ἀγαθός ».

Πολλὲς φορὲς καταγινότανε, σοβαρὰ ἢ χορατεύοντας, μὲ τὶς
ιδέες τῆς Πλατωνικῆς θεωρίας :

« Ἐκεῖ οἱ πραγματικοὶ ἥλιοι ἀπ' αὐτὲς τῆς ἀλαφροσκιᾶς γλυστράνε·
Ἐκεῖ εἶνε στημένες οἱ ἀθάνατες παντιέρες τοῦ πολέμου μας·
Ἡ σάρκα μας ποῦ λυώνει στήλωσε τὴν Ὁμορφιὰ ἐκεῖ, ἀστέρι,
Καὶ καρδιὲς χαμένες, Ἀγάπη ἀπέθανε

Ἀγάπη, ξέρουμε μόνο πῶς ἀναστενάζουμε, φιλάμε, χαμογελάμε ...

καὶ στὴν «Τιὰρε Ταῖτι»

« Ἐκεῖ εἶνε οἱ Αἰώνιοι, καὶ ἐκεῖ
Ἡ Καλωσύνη, τὸ Γκαρδιακό, τ' Ἀληθινό,
Καὶ Σκῆματα, ποῦ τ' ἀχνάρια τῆς γῆς ἦτανε
Τὰ τρελλὰ σπασμένα πράγματα ποῦ ξέραμε ...

« Ἀχ ! Οὐρανοὶ τῶν Οὐρανῶν ! μὰ θὰ μᾶς διαφύγουνε
Οἱ δάφνες, καὶ τὸ λινόφωτο, καὶ ἡ νοτιά,
Καὶ ἐκεῖ εἶν' ἕνα τέλος, μοῦ φαίνεται, σὰ φιλιὰ,
Ὅταν τὰ στόματά μας σμίγουνε σ' ἕνα μὲ τὸ Στόμα »

Ἡ παλιὰ ἀντίθεση μεταξὺ τοῦ περαστικοῦ καὶ τοῦ αἰώνιου ἔμεινε, μὰ ὅπως παραδέχτηκε τὰ μάγια τῆς ἡσυχίας ἔτσι ὑστερότερα φάνηκε σκεδὸν ἀποφασισμένος νὰ παρατήρησιν κάθε χαρὰ τῆς ζωῆς γιὰ τὴ γαλήνη τοῦ θανάτου. Ἡ στάσις του εἶνε φανερὴ μέσα στὸ θαβμάσια τεχνικὸ ἐκεῖνο τραγοῦδι ποῦ τ' ὀνοματίζει «Τὸ Περρασμένο»· καὶ μέσα στὸ «Μεγάλος Μπιστικὸς» κατάστρωσε κατάλογο, γιὰ τὸ ἔχε γειά, ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν «ἀγαπητικῶν», σὰ νὰ λέμε ἰσπρά πιάτα, τὰ ὑγρά ταβάνια ὡς τὶς «γοῦνες, τὰ γέλοια, τὶς ἀστραφτερὲς στέρνες»· πούδανε μαζί του «τὴν ἀνιστόρητη θεϊκὰ κάρα τῆς ἀποκάλυψης» : Τὰ κατάστρόνει πρὶν τὸν παρατήσουνε.

«Χρυσὰ γιὰ πάντα, ἀγετοί, φλόγες σουρίζουσες
Ποῦ καίνε καὶ ξεσπᾶνε πάνω στὸν ἀγέρα τοῦ Χρόνου.»

Σ' αὐτὰ τὰ τελευταῖα συννέτα ποῦ σώρεψε μὲ τὸν τίτλο «1914», καὶ ποῦ γραφτήκανε μετὰ τὴν κήρυξη τοῦ πόλεμου, ὁ ποιητὴς καὶ πιανετῆς, ὁ φλογερὸς κι ὀρμητικὸς νέος ἔφτασε τὴ σοφία τοῦ ἀπαρνητή. Σὲ πολλοὺς αὐτὰ τὰ ποιήματα φανήκανε ὅτι συμπληρῶναν τὴν τελειότερη λάμψη τῆς αὐταπάρνησης καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ· μερικοὶ ἄλλοι πεῖδ γκαρδιακοὶ τῆς ἐνωρίτερης ἐργασίας τοῦ Brooke, βρήκανε μέσα σ' αὐτὰ, μιὰ ἀπελπιστικὰ προδοσιὰ τῆς παληᾶς ξεχειλιστικῆς χαρᾶς καὶ τοῦ πεισματικῆς του. Οἱ πρῶτοι συχνὰ ἦτανε λαϊκοὶ θαυμαστὲς παρεξηγῶντας τὰ ποιήματά του ἔξ ἀφορμῆς τοῦ ἔξευτελισμοῦ τῶν ἰδεῶν τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς αὐταπάρνησης σύμφωνα μὲ τὴ μονέδα τῆς σκέψης τῶν· οἱ τελευταῖοι δὲ θέλανε ν' ἀναγνωρίσουνε ὅτι ἡ ἀπάρνησις εἶνε τὸ κατώφλι τῆς φρόνησης καὶ τῆς νέας χαρᾶς, ὅτι μὲ τίποτ' ἄλλο παρὰ μὲ τὴν ὑποχώρησις μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ κερδίσῃ τὴ λευτεριά ἀπὸ τὴ μάβρη τυραννία τῆς Μοίρας.

Συμμαζέβοντας ἐνδόμυχα, ὁλοδύναμα, τὰ ματοθώρητα καὶ ψυχοθώρητα σκήματα ποῦ πλάκωναν σὰν φαντάσματα τὸ μαρμαρένιο περασμένο, τῆς φιλίας, τῆς ἀκλόνητης σκέψης, ἀντικρύζει τὶς σκοτεινὲς δυνάμεις τῆς Φύσεως μὲ ξέγνοιαστη βεβαιότη γιὰ τὴ νίκη :—

«Βρήκαμε τὴν ἀσφάλεια μὲ τὸ ἀθάνατο τοῦ καθετί,
Τοὺς ἀγέρηδες, τὴν ἀβγοῦλα, τ' ἀνθρώπινα κλάματα καὶ γέλοια,
Τὰ βαθειὰ νυχτοσκοτάδα, κελάιδισμα πουλιῶ,
καὶ τὸ συγνεφογλίστρισμα,

Καὶ ὕπνο, καὶ λεφτεριά, καὶ γῆς τοῦ θεριστή.
Χτίσαμε σπῖτι ποῦ ὁ Χρόνος δὲ θὰ σαλέψῃ,
Κερδέψαμε εἰρήνη ἄτρεμη ἀπὸ τὸν πόνο γιὰ πάντα.
Ὁ πόλεμος δὲ ξέρει τ' εἶνε δύναμη. Ἀσφαλισμένο εἶνε
τὸ διάβα μου,

Ἀρματωμένος μυστικὰ γιὰ κάθε τοῦ θανάτου μόχτο
Ἀσφαλισμένος ἂν καὶ κάθε ἀσφάλεια ἐχάθηκε· ἀσφάλεια ὅπου
πέφτει ὁ ἄνθρωπος·

Κι' ἂν τοῦτα τὰ παληκόκκαλα πεθάνουνε, ὅλοῦ ἡ μεγαλύτερη
ἀσφάλεια.»

Ἡ πρώτη μου θύμηση γιὰ τὸν Rupert Brooke ἀρχίζει ἀπὸ μιὰ μέρα τοῦ 1896, ὅταν ἦταν ἓνα ἀγόρι ἐννῆά χρονῶ, καί, χωσμένος στὸ πρωῒνό του κολατσό, μὴτε πρόσεξε σ' ἓνα ἄλλο ἀγόρι δεκατριῶ χρονῶ, μὴτε ὅμως καὶ παρουσίαζε γι' αὐτὸ τὸ ἄλλο ἀγόρι κανένα ἐνδιαφέρον. Ἦταν αὐτὴ ἡ ἄλλες τέτοιες παιδικαῖσες θύμησης ποὺ λαμπυρίζανε χρυσομαλλοῦσες, τριανταφυλλομάγουλες, καὶ μυαλωμένες, πίσω ἀπὸ φιλονεικίες, λίγα χρόνια ἔπειτα, γιὰ τοὺς στίχους ἐνοῦς μαθητῆ τοῦ διάβασα συχνότερα ἀπ' ὅτι τὸν εἶδα. Ὁ Rupert εἶταν βέβαιος γιὰ τὸ μεγαλεῖο τοῦ ὁ Rupert ἦταν τεμπέλης μαθητῆς πρόσφατα μεταλαομένου: ἐδῶ ἔβλεπεσ σημάδι τοῦ Keats· ἐκεῖ σημάδι τοῦ Wilde: ὁ ρυθμὸς τοῦ ἦταν περισσότερο παρὰ ἐλεύθερος· τὸ στὺλ του δὲν πρέπει νὰ δεομεύεται: παρὰπαίξε κρίκετ καὶ φούτμπολ· ἡ προσωπικότητά του ἢ ἡ ἀφρυσικότητά του, θὰ καταργοῦν ἀπὸ τὴν παράδοση τῆς Ἀγγλικῆς ἀνατροφῆς:—τέτοια λόγια, θυμᾶμαι, βγήκανε ἀπὸ τὰ χεῖλια τῆς ντόπιας παιδαγωγῆσης καὶ ἀναμόρφωσης.

Πεῖδ ἔπειτα ξεφύτρωνε κάποτε κάποτε, μὲ τεμπέλικες κίνησεις, ἓνας νέος ἀθλητῆς μὲ ντελικάτο χρῶμα καὶ βουλιαγμένα μάτια, φαρδύστηθος, δυνατὸς στὰ χέρια καὶ στὰ πόδια. Μποροῦσε νανεὶς νὰ συμπεράνῃ ἀπὸ τὸ χαμπήλωμα σὲ ἀπαλόφωνη κουβέντα, μιὰ αἰσθηματικιά, ἐγωῖστικιά, μᾶλλον διεφθαρμένη φύση· μιὰ ἀγάπη γιὰ τοὺς φίλους, γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ καὶ Ἑγγλέζικη ποίηση, γιὰ τὸν ἥλιο, γιὰ τὸ νερό, καὶ γιὰ ὅλες τὶς φρυσικὲς ἐκδήλωσεις. Ἵσως νὰ παρατηριόντανε αὐτά, μὰ τὸ πεῖδ χειροπιαστὸ ποῦ πῆγαινε σὲ μᾶκρος ἦταν ἡ ἐντύπωση τῆς προσωπικῆς ὁμορφιάς του καὶ τὸ ὑπέροχο προσωπικὸ τοῦ γήγερμα.

Διπλαιοστήκανε τὰ ἐννῆά χρόνια, καὶ ζύγωνε νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ Rugby School γιὰ νὰ μπῇ στὸ King's College, Cambridge, ὅταν τὸ νάρκωμα τοῦ Baudelaire ἐπάνω στὴν ὁλονύχτια κουβέντα διακόπηκε ἀπ' τὴ μουχρωμένη αὐγὴ καὶ τὸν ξεθυμασμένο καὶ χρυό καφέ. Σμίγαμε πότε πότε στὰ ἔπειτα ἐννῆά χρόνια τῆς γοργονειότης, ὅταν μυαλὸ ἀκονισμένο μὲ τὴ συλλοὴ καὶ τὴ μελέτη, ξεκαθάριζε τὰ καμώματα καὶ τὸ εἶδωλο τῆς ματαιοδοξίας ἀπὸ τὸν τορὸ ποῦ μιὰ παραεβαίστητη καρδιά τὸν ἔσερνε νὰ σιμοεξετάζῃ τὸ τ' εἶνε ὁμορφιά καὶ πραγματικότη. Ἐξακολουθοῦσε νὰ ζῇ στὸ Grantchester, κοντὰ στὸ Cambridge, ποῦ μποροῦσε νανεὶς νὰ λουζέται μεσημέρι βράδυ στὴ στέρνα τοῦ ποταμοῦ Cam, ποῦ πῆρε τ' ὄνομα τοῦ Βύρων, κοιτάζοντας τὰ δειλινὰ τοῦ θεριστῆ στὰ γειτονικὰ λιβάδια τόσο γνώριμα στὸν Chaucer. Ἐγινε πᾶνω κάτω θρυλικὸς ἀνάμεσα στὸν κοσμάκη ὥραϊος, προικισμένος, λατρεμένος, δοσμένος στὸ ραχατλίδικο γλᾶντι, ἀνιδέαστος γιὰ τὰ χρήσιμα. Μεταμορφωμένος στὸ «Παραστεκούμενο Πνέμα», ποῦ ὑποκρίθηκε ὅταν ἔπαιξε τὸν Κῶμο τοῦ Μίλτων, σφάνταξε στοὺς θαμπωμένους θεατὲς πῶς σίμονε στὴ θεότη: ἡ Νέμεση θὰ τὸν πλακώσῃ, φανταστήκανε, καὶ γράψαινε γιὰ αὐτὸν:—

- Ἐνας νεῖδς Ἀπόλλωνας, χρυσομάλλης,
- Στέκει καὶ ὀνειρόβεται στὰ νύχια τοῦ μόχτου·
- Μεγαλόπρεπα ἀνέτοιμος
- Γιὰ τὴ μακρόσυρτη τιποτένια ζωή.»

Ἀφοῦ δημοσίεψε ἓνα τόμο ποιήματων καὶ μιὰ κριτικὴ γιὰ τὸν δραματικὸν συγγραφέα John Webster, ὁ Brooke στὸ 1913 μίσησε στὴν Ἀμερικὴ καὶ στὰ Νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ ξαναγύρισε στὴν Ἀγγλία τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1914. Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1914 τὸν εἶδα πολλὰς φορὰς· τὸν ξαναντάμωσα τελευταίᾳ, λίγες γυῖρες ἀπ' ἐκεῖ ποῦ τὸν πρωτογνώρισα πρὶν δέκα ὀκτὼ χρόνια, στὸ ξεψύχισμα τοῦ Θεριστῆ. Κουβεντιάζαμε μπόσια γιὰ φόβους πολέμου· ὁ πόλεμος ἦταν ἀδύνατον πράγμα, εἴμαστε σύμφωνοι καὶ οἱ δύο· δὲ στηριζόμαστε στὴν πολιτικὴ, μὰ γιὰ τὴν ἀπίστευτα ἀλάγχα ἀπὸ τὸ ραχατλίδικο κόσμον μας καὶ τὴν ἀπόλαψιν τῆς αἰσθητικῆς, τῆς φιλίας, τῆς λογικῆς καὶ τοῦ χόρατου. Ἐξῆ βδομαίδες ἔπειτα κατατάχτηκε στὸ Ἐφεδρικὸ Ἐθελοντικὸ σῶμα τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ. Τὸν Ὀκτώβριον μπήκε στὴν Ἀμβέρσα. Τὸν Φλεβάρη τοῦ 1915 ἄφησε τὴν Ἀγγλίαν μὲ τὸ Ἐκστρατευτικὸ Μεσογειακὸ σῶμα. Στὸ Πόρτ Σαϊτ ἔπαθε ἡλίαση, καὶ φάνηκε πῶς γιαιτρώθηκε· μὰ ἀκολούθησε δηλητηρίαση τοῦ αἱμάτου καὶ τὸν Ἀπρίλη στίς 23 πέθανε ἀπάνω σὲ Γαλλικὸ θωρακωτὸ στὸ Αἰγαῖο, καὶ τὸν θάψανε στὴ Σκύρο.

Ἀκόμη καὶ στὸ θάνατον ἐλογιάστηκε τυχερός. Ἐπειδὴ ὁ ποιητὴς στὰ περὶ στερνὰ ποιήματά του καλοσώρισε τὸ θάνατον καὶ στερνότερα πέθανε γιὰ τὴν πατρίδα του, αὐτὸ ἔκαμε ἐντύπωση στὴν τάξιν τῆς ἀντίληψης τοῦ ἀνθρώπινου μυαλοῦ, καὶ ἔδωσε στὸν ποιητὴ μιὰ φήμην κάπως νώθα. Δὲν εἶμαι τῆς γνώμης πῶς ὁ καλλιτεχνικὸς Θάνατος ἀξίζει τὴ ζωὴ ἐνὸς τέτοιου καλλιτέχνη.

ΚΑ' ἹΡΟ, 1917.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΗΝ Ε.,
ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΤΟΥ
R. A. FURNESS.

ΘΥΜΗΣΟΥ, ΣΩΜΑ...

Σῶμα, θυμήσου ὅχι μόνον τὸ πόσο ἀγαπήθηκες,
ὅχι μονάχα τὰ κρεββάτια ὅπου πλάγιασες,
ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνες τὲς ἐπιθυμίες ποῦ γιὰ σένα
γυῖλιζαν μὲς στὰ μάτια φανερά,
καὶ ἐτρέμανε μὲς στὴν φωνή—καὶ κάποιον
τυχαῖον ἐμπόδιο τὲς ματαίωσε.
Τώρα ποῦ εἶναι ὅλα πὰ μέσῳ τοῦ παρελθόντος,
μοιάζει σχεδὸν καὶ στὲς ἐπιθυμίες
ἐκεῖνες σὰν νὰ δόθηκες—πῶς γυῖλιζαν,
θυμήσου, μὲς στὰ μάτια ποῦ σὲ κίτταζαν·
πῶς ἔτρεμαν μὲς στὴν φωνή, γιὰ σέ, θυμήσου, σῶμα.